

Тільки ворог, що сміється...
Сміється, мотий вражі!
Та не дуже, бо все гине, –
Сава не помиє:
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, чия кривда
І чий ми гіт.
Тарас Шевченко
(1814-1861)

№ 1 (18)
2019

**Амброзія полино-
листа та заходи
боротьби із поши-
ренням**
С. 4

**Львівська Аграрна палата ознайомлює
власників земельних паїв та агровироб-
ників області із актуальними питання-
ми земельного законодавства**
С. 7

**Фінансова підтримка для
аграріїв з державного
бюджету**
С. 9

**Договори оренди
землі від А до Я**
С. 10

Представники Асамблеї Аграрних Палат України відвідали сільськогосподарську виставку в Польщі

7 липня делегація представників Асамблеї Аграрних Палат України (ААПУ), фермери, керівники кооперативів відвідали XXXIII Сільськогосподарську виставку годівлі тварин та техніки, яка щорічно відбувається в Люблінському воєводстві Республіки Польща.

Делегацію представників з України представляли Голова ААПУ Ігор Вуйцик, Президент Львівської Аграрної палати (ЛАП) Павло Музика, голова Тернопільської Аграрної палати Володимир Десятнюк, заступник голови Тернопільської Аграрної палати Денис Ветров, голова Полтавської Аграрної палати Олексій Середа, голова Київської Аграрної палати Оксана Устименко, голова Одеської Аграрної палати Галина Магдик, голова ФГ «Озеро» Тарас Лисик, директор ТОВ «Ренома» Богдан Клепач, голова СОК «Прикарпатська Органіка» Ігор Іванів, заступник голови СОК «Прикарпатська Органіка» Володимир Шатський, заступник голови Комісії з питань міжнародної технічної допомоги та міжнародного співробітництва Громадської ради при Львівській облдержадміністрації Дмитро Соломонко, член ГО «Лабораторія аграрного бізнесу та інновацій» Ростислав Литвин, науковці Львівського національного уні-

верситету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, уповноважені ЛАП Олег Бейзик і Тарас Мартиняк, а також аграрії Львівської області.

Перед початком відкриття виставки відбулося традиційне богослужіння за участю представників органів державної влади Люблінського воєводства, представники сенату Польщі.

Із вітальним словом до учасників виставки і делегацій із України та Чехії

Делегацію із Львівщини гостинно супроводжували віце-президент Люблінської Аграрної палати Густав Єдрек, керівник відділу Люблінської аграрної палати в м. Замость Пйотр Куранц, заступник директора дорадчої служби воєводства Вальдемар Банах.

Актуальну інформацію членам ААПУ щодо співпраці із фермерами повідомив повітовий староста в Замості Станіслав Гжежко, директор Агенції

звернувся директор Сільськогосподарської дорадчої служби Люблінського воєводства В'єслав Оржедовський.

У своєму виступі В. Оржедовський відзначив важливість збереження традицій щорічного проведення виставки для обміну технологічними знаннями із фермерами воєводства на базі дорадчої служби в с. Сітно, оскільки подібний захід відбувається в 2019 році вже 33-й раз.

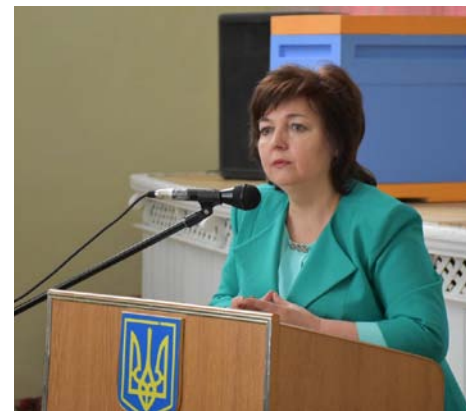
ARIMR у воєводстві, представники Інспекції із охорони рослин та дорадчої служби. Відзначимо, що представники дорадчої служби воєводства представили актуальну інформацію про сучасні сорти ягідних культур, вирощування яких є прибутковим бізнесом для фермерів воєводства. Жвавий інтерес викликали також тематичні навчальні семінари для бджолярів проведені у рамках виставки.

В рамках виставки відбулося нагородження фермерів-власників найбільш продуктивних і генетично цінних свійських тварин Люблінського воєводства. Відзначені були також власники найбільш генетично цінних порід курей, індиків, голубів у воєводстві.

Представники ААПУ налагодили корисні контакти із представниками делегації Чехії і розповіли про досвід розвитку агробізнесу в Україні.

Учасники делегації ААПУ також відвідали місто Замость та ознайомилися із діяльністю Сільськогосподарської палати Люблінського воєводства Польщі на прикладі її відділення у м. Замость.

Стан розвитку агропромислового комплексу Львівщини в I півріччі 2019 року

Людмила Гончаренко, т.в.о. директора Департаменту агропромислового розвитку Львівської облдержадміністрації

Агропромисловий сектор економіки Львівщина й надалі продовжує нарощувати свій потенціал. З року в рік спостерігається позитивна динаміка зростання виробництва сільськогосподарської продукції шляхом підвищення врожайності зернових, олійних і технічних культур та додаткового залучення в сільськогосподарське виробництво земель, які не використовувались. Динамічно розвиваються садівництво і ягідництво та птахівництво, дещо відстає м'ясо-молочне скотарство. Виробництвом сільськогосподарської продукції займаються близько 1,4 тис. агроформовань, з яких 792 фермерських господарств та близько 280 тис. особистих селянських господарств. Третій рік продовжується нарощення обсягів виробництва валової сільськогосподарської продукції. Індекс валового виробництва сільськогосподарської продукції (у постійних цінах 2010 р.) за січень-червень 2019 р. до аналогічного періоду попереднього року – 104,7%, в тому числі в сільськогосподарських підприємствах – 120,7%, господарства населення – 97,0%. Частка сільськогосподарських підприємств з загальних обсягів виробництва становить 36,7%, що на 4,9% більше в порівнянні до аналогічного періоду минулого року. З державного бюджету на програми підтримки виділено 5,9 млрд.грн. На сьогодні аграрії Львівщини залучили 42,8 млн. грн., в тому числі:

- дотація селянським господарствам за утримання молодняка ВРХ в сумі 24,1 млн.грн. Серед областей України Львівщина займає друге місце по кількості поголів'я молодняка ВРХ на яке нараховано дотацію.

- 55-ти суб'єктів господарювання отримали дотацію в сумі 5,4 млн.грн. за утримання 6,0 тис.голів корів;

- надано право на фінансову підтримку шляхом здешевлення кредитів 14-ти підприємствам в сумі 3,1 млн.грн. з них профінансовано 1,4 млн.грн, що дозволить здешевити понад 75,0 млн.грн кредитних коштів;

Продовження статті на ст 6.

Комісія Громадської ради обговорила актуальні питання розвитку бджільництва та рибальства на Львівщині

15 липня відбулося чергове засідання Комісії з питань сільського розвитку і агропромислової політики Громадської ради при Львівській ОДА. Участь у засіданні прийняли представники Аграрних палат Ігор Вуйчик та Павло Музика. Із вступним словом до учасників засідання звернувся голова комісії Григорій Седіло, який окреслив актуальність питання ефективної підтримки пасічників на регіональному рівні.

Відповіді на актуальні питання членів комісії надали т.в.о. директора департаменту агропромислового розвитку Львівської ОДА Людмила Гончаренко та начальник управління департаменту Ігор Вус.

Комісія підтримала також ряд звернень представників громадськості області стосовно проблемних питань діяльності Держрибохорони в області. Комісія здійснюватиме діяльність із екологічних питань стосовно координації боротьби екологів та аграріїв із поширенням Борщівника Сосновського.

Джерело: Львівська Аграрна палата

На Львівщині відбулися урочистості із нагоди Дня рибалки

14 липня на Львівщині відбулися урочистості із нагоди відзначення Дня рибалки на базі підприємства ТзОВ «Карпатський водограй» Пустомитівського району.

В межах відзначення, т.в.о. директора департаменту Людмила Гончаренко привітала керівників рибогосподарств та вручила їм відзнаки за сумлінну багаторічну працю, високий професіоналізм у галузі рибництва.

«Серед усіх галузей сільського господарства, рибна галузь є унікальною та недостатньо розвинутою, відтак, ми маємо значні перспективи для подальшого її розвитку, що в свою чергу дозволить заповнити ринок якісного риб-

ною продукцією», – зазначила Людмила Гончаренко.

Із нагоди відзначення Дня рибалки в цьому році на Львівщині відзначено:

«Почесною Грамотою Львівської обласної ради» – генерального директора ТзОВ «Карпатський водограй» Олега Габуду;

«Почесною Грамотою Голови Львівської обласної державної адміністрації» – заступника директора Дослідної станції Інституту рибного господарства НААН Юрія Забитівського;

Голову ФГ «Добровірський рибзавод» Романа Дему, голову ФГ «Форелька» Тетяну Бей та голову ФГ «Озеро» Тараса Лисика було відзначено цьогоріч із нагоди свята «Почесною Грамотою Департаменту агропромислового розвитку Львівської облдержадміністрації».

Також під час зустрічі учасники розглянули проблемні питання розвитку рибництва, поділились досвідом та обговорили пропозиції щодо внесення змін до обласної програми підтримки галузі рибництва та розвитку галузі в цілому.

Автор: Дмитро Соломонко (Львівська Аграрна палата)

Аграрні палати Київської та Одеської областей увійшли до складу Асамблеї Аграрних Палат України

7 липня в рамках XXXIII Сільськогосподарської виставки годівлі тварин та техніки в Ситно, Республіка Польща відбулося розширене виїзне засідання Асамблеї Аграрних Палат України на якому представники обласних аграрних палат обговорили актуальні питання розвитку галузей сільського господарства України та питання земельних відносин.

Голова Асамблеї Аграрних Палат України Ігор Вуйчик проінформував присутніх про основні економічні процеси в галузях аграрного сектору і окреслив пріоритети діяльності Асамблеї в другому півріччі 2019 року.

В рамках засідання прийнято рішення про вступ до складу Асамблеї – Аграрних палат Київської та Одеської областей, голови яких також були присутні на зазначеному засіданні.

Президент Львівської Аграрної палати Павло Музика проінформував присутніх про реалізацію проекту щодо підвищення правової свідомості громадян Львівщини, що дозволило багатьом людям із різних районів області ознайомитися із актуальними питаннями земельного законодавства України. Члени Асамблеї Аграрних Палат України готові підтримали позитивний досвід Львівщини із реалізацією подібних ініціатив у своїх областях.

Також виступаючий підняв питання про основні принципи та засади на яких повинна будуватись діяльність Асамблеї Аграрних Палат України:

1. Це повинен бути системний контроль за процесом реалізації аграрної політики у державі через постійну присутність в місцевих та на загальнодержавному рівні представників аграрних палат (участь у публічних заходах, семінарах, круглих столах, роз-

ставки «ЄвроАгро 2019» у Львові.

Автор: Павло Музика (Львівська Аграрна палата)

бочих групах, урядових органів та громадських організацій з питань захисту прав землевласників (пайовиків) та відстоювання їх інтересів.

2. Надання практичної допомоги селяням (власникам земельних паїв) повинні бути спрямовані на підвищення обізнаності сільських територіальних громад з земельною реформою. З прийняттям Закону України №2498-VIII від 10.08.2018 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні» встановлюються граничні терміни оформлення права власності не вистребованої земельної частки (паю) на землю до 1 січня 2025 року. Прагнення допомогти селянам вчасно отримати фахові консультації та поради з питань правової допомоги оформлення та державної реєстрації права власності та інших речових прав на нерухоме майно надасть їм змогу самостійно та більш ефективно розпоряджатись своєю землею, щоб отримувати з цього справедливий прибуток створивши сімейне фермерське господарство(таких в Україні має функціонувати щонайменше 2,5 млн., як у Республіці Польща).

3. Створення при кожній обласній аграрній палаті сільськогосподарської дорадчої служби, яка б надавала професійні (соціально – необхідні) послуги з правових, фінансово економічних, екологічних та освітніх питань.

4. Поновити та подати на розгляд до Верховної Ради України розроблений Проект Закону України «Про сільськогосподарські (аграрні палати) в Україні»,

ПОДІЇ НА ЛЬВІВЩИНІ

як інституцію громадянського суспільства в базовій галузі України – сільському господарстві. Досвід всіх країн ЄС з врахуванням зміни ситуації та реформи децентралізації в Україні.

5. Спільно з Мінагрополітики організувати і провести зустріч з новим Послом ЄС в Україні щодо вирішення питань інтеграції національної аграрної політики до Спільної Аграрної Політики країн ЄС. Наприклад це може бути проект технічної допомоги в розбудові інституцій громадянського суспільства аграрних палат в галузі сільського господарства в ході аграрної та земельної реформ в Україні, європейський досвід країн членів ЄС, особливо Вишеградської групи.

Стратегію діяльності Асамблеї Аграрних Палат України планують прийняти на наступному засіданні 12 листопада 2019 року під час проведення Міжнародної агропромислової виставки «ЄвроАгро 2019» у Львові.

Автор: Павло Музика (Львівська Аграрна палата)

Юні пасічники успішно представили Україну на міжнародному конкурсі в Словаччині

Наталія Сенчук, голова Спільки пасічників Полтавської області

Протягом десяти років успішно проходить зустріч молодих бджолярів Міжнародного конкурсу ІМУВ «Юний пасічник» і кожного року в різних країнах світу. Конкурс став відомим на стільки, що з кожним роком кількість учасників збільшується.

Спочатку конкурс відбувався лише в окремих країнах – Чеській Республіці, Австрії, Німеччині, Польщі, а потім зустрічі молодих бджолярів розширили карту проведення і вже конкурс відбувся у Великобританії та Франції.

В липні 2019 році зустріч молодих бджолярів проходила в Словаччині, в столиці регіону Банська Бистриця, яка прийняла ІМУВ вдруге. Конкурс відбувся у середній професійній школі, яка є Центром професійної освіти та підготовки бджолярів.

Мета заходу – підняти покоління молодих бджолярів, які можуть слідувати по стопах своїх батьків, дідів та прадідів, більш досвідчених колег і допомагати їм працювати на пасіках. Молоді бджолярі люблять цю благородну професію настільки, що зрозуміли – займатися нею вигідно і для себе і для всього суспільства. Щоб досягти всього, потрібно

Продовження статті на ст. 3.

ОСОБЛИВИЙ ПОГЛЯД

отримати необхідне знання і навички по розведенню бджіл, отримання продукції та її збереження, розуміти життя бджіл, та турбуватися про їх здоров'я. Захід, під час змагань об'єднує молодих учасників з багатою культурною соціальною програмою, що дозволяє їм зустрічатися з іншими молодими людьми, які поділяють однакові інтереси, продовжують у добрих традиціях займатися благородною справою. Кожна команда складається з 3 молодих людей віком від 12 до 17 років. Кожна команда судоложується 1 або 2 дорослими особами на яких лягає відповідальність за членів команди протягом всього перебування за кордоном та в дорозі. Команди представляють свої країни протягом всього змагання.

В цьому році прийняли участь у конкурсі ІМУВ «Юний пасічник» 29 країн, в тому числі і команда з України, яка складалася з двох дорослих керівників та трьох дітей.

Діти були з різних міст України – Олександр Кузуб, родом з м. Марганець (Дніпропетровська область), учень Державного навчального закладу «Гадяцьке аграрне училище» (Полтавська область), практику проходить у відомого матководу Гайдара В.А., а Ілля Горбач – учень 5 класу, Колківського ліцею І-ІІІ ступенів, що розміщений в смт. Колки, Манівецького району (Волинська область). Ще один учасник української команди Еней Гукайло – учень 11 класу, комунального закладу «Нікопольська спеціалізована природно-математична школа №26», м. Нікополь (Дніпропетровська область).

Українська команда на ювілейному конкурсі в Словаччині виступила достойно і зайняла п'яте місце, представивши високі результати рівня підготовки юних бджолярів нашої держави.

В цьому конкурсі українська команда приймає участь вже в'яте починаючи із 2014 року. Перший конкурс за участю юних українських пасічників відбувся в Польщі у місті Пшчела Воля (Люблінське воєводство), але щорічно наші молоді бджолярі входять до переліку першої десятки призерів. В минулому році у Франції юні бджолярів із України зайняли перше командне місце. Слід зазначити, що завдання конкурсу щорічно ускладнюються, а дітям дається більше і теоретичних і практичних завдань, що вимагає високої рівня їх обізнаності. Проведення таких конкурсів сприяє налагодженню міжнародних співпраці між молодими бджолярками країн Європи. Діти постійно контактують, крім того всі три дні крім конкурсів відбуваються цікаві ознайомчі подорожі та екскурсії, що дозволяє дітям також дотисніше культурно інтегруватися.

В країнах ЄС є також сильні школи підготовки юних пасічників, зокрема у Німеччині, Чехії, Франції, Польщі та Словаччині. Відповідні програми підтримуються Спілками пасічників цих країн. Наведу лише приклад, що на конкурс у Словаччині в 2019 році власні команди юних бджолярів приїхали підтримати президенти спілок пасічників Чехії, Словаччини та Польщі.

Керівництво Міністерства аграрної політики та продовольства України також було повідомлено про участь представників з нашої держави у конкурсі, однак жодної підтримки у відрядженні української команди не надало. Певною проблемою є також щорічне зростання вимог організаторів цього

європейського конкурсу до суми організації внеску від кожної команди із країн-учасниць. Це навантаження також доводиться брати на себе частково батькам юних бджолярів, а частково спонсорам команди. Сподіваємось, що на прохання Спільки пасічників України, Міністерство аграрної політики та продовольства України нагородить почесними грамотами міністерства юних призерів цьогорічного конкурсу. Тому вважаємо, що Мінагрополітики може взяти під свою опіку питання подальшої участі української команди в цьому конкурсі.

В Полтавській області ми також працюємо для залучення молоді для заняття бджільництвом. Наприклад, в нашій області є молоді бджолярів, які також займаються зеленим туризмом і дозволяють дітям від восьми років дивитися апібудинки, вивчати, що таке вулик, розпізнавати матку і трутня в бджолосім'ях тощо. Частина цих зацікавлених дітей в Полтавській області потім стають студентами училища і продовжують навчання більш професійно. Саме вони можуть сформувати команду для участі української команди у щорічних конкурсах ІМУВ «Юний пасічник» у наступні роки.

Р.С. 21 липня 2019 року голову Спільки пасічників Полтавської області Наталію Сенчук відзначено Золотою нагородою Спільки пасічників Польщі за роботу із дітьми і реалізацію спільних молодіжних освітніх програм між Україною та Польщею у пасічництві.

Особливості годівлі та деякі характеристики окремих видів кормів для свиней

В. П. Пундик, провідний науковий співробітник лабораторії дрібного тваринництва, кандидат сільськогосподарських наук

Г. В. Тесак, науковий співробітник лабораторії дрібного тваринництва Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

Інтенсивність виробництва і собівартість свинини на 60% залежить від рівня годівлі тварин. Відомо, що корм, використаний для годівлі, умовно поділяють на підтримуючий і продуктивний. При підвищенні продуктивності тварин скорочується термін відгодівлі, а затрати підтримуючого корму знижуються.

Для організації повноцінної годівлі та підвищення ефективності використання кормів, необхідно раціонально поєднувати в раціонах для всіх виробничих груп свиней зернові і зернобобові культури з зеленими кормами, відходами переробної, м'ясної, молочної і рибної промисловості, використовувати вітаміни і мінеральні добавки.

Зернові корми потрібно згодовувати тільки у вигляді комбікормів, або кормових сумішок, які необхідно збагачувати вітамінно-мінеральними преміксами, виготовленими на комбікормових заводах за спеціальними рецептами із врахуванням статевих вікових груп тварин.

Годівля повноцінними комбікормами сприяє підвищенню продуктивності свиней на 15-18% і зниженню витрат кормів на одиницю продукції на 10-15%.

Повноцінність комбікорму визначається в першу чергу кількістю і якістю протеїну, який містять його складники. Щодо кількості, то потреба його в окремих кормах задовільняється тільки на 70-80%.

Для нормального росту і розвитку свиней, залежно від віку, статі і фізіологічного стану, в раціоні повинно бути не менше 14-20% протеїну, головним джерелом якого в комбікормах для свиней є зерно бобових культур, макуха, шрот, корми тваринного походження.

На сучасному етапі проблема білкового живлення полягає в тому, щоб забезпечити тварин не тільки потрібною кількістю протеїну, але і належним вмістом в ньому амінокислот. В результаті незбалансованості раціону за амінокислотним складом біля 30% кормового протеїну не використовується організмом тварин.

Найбільш відчутно реагують тварини зниженням продуктивності при незбалансованості раціону за лізином. У білку ячменю його не вистачає 20%, віса – 30, кукурудзи – 40, соняшниково-м'якоті – 30%. Найкращим постачальником цієї незамінної амінокислоти в раціонах свиней є корми тваринного походження та синтетичний лізин.

Особливо цінним кормом за вмістом протеїну і набором у ньому незамінних амінокислот є зерно сої, в якому міститься 30-40% протеїну, 20-26% рослинного жиру, понад 20% вуглеводів, вітаміни та мінеральні речовини. Виходячи з цього, використання в раціонах свиней зерна, або шротів із сої повністю забезпечить їх протеїном, а особливо лізином. Проте, соя одна з культур, що не набула широкого використання в наших сілосінях, тому її можна замінити горохом, або кормовими бобами.

У США основними компонентами комбікорму, який використовується для годівлі свиней є кукурудза – 70% і соя – 25%, премікси – 5%. Кукурудза є високоцінним у енергетичному відношенні кормом, однак у зв'язку із низьким вмістом протеїну (9-10%) та лізином (2,7-2,9 г/кг) її необхідно згодовувати свиням в поєднанні з соєю або іншими бобовими, що ефективно використовують у своїй практиці фермери США.

В зерні бобових культур містяться антипоживні речовини (інгібітори пепсину і трипсину), які сильно знижують перетравність протеїну, тому перед згодовуванням їх потрібно піддати спеціальній обробці (прожарювання зерна бобових культур або екструдвання комбікорму), що набагато зменшує їх дію.

Основним джерелом енергетичного живлення в кормах раціонів свиней є

вуглеводи і жири. Легкорозчинні вуглеводи (цукри) і крохмаль становлять 60-70% раціонів свиней, які є тваринами з однокамерним шлунком. Ці вуглеводи легко розщеплюються під впливом ферментів і шлунковокишкових соків. Однак, не всі вуглеводи мають високу енергетичну цінність і одним з них є клітковина. Вона належить до важкорозчинних вуглеводів навіть у кислотах і лугах. Добре її гідролізують мікроорганізми рубця жуйних тварин, які відсутні у шлунку свиней і там вона майже не розчиняється, а гідролізується тільки у невеликій кількості мікробами сліпої кишки.

Клітковина необхідна свиням для розвитку мікрофлори шлунково-кишкового тракту, а також як фізіологічний подразник травних залоз. Від її кількості в раціоні залежить перетравність кормів і засвоєння поживних речовин, проте високий вміст клітковини веде до різкого зниження перетравності кормів і засвоєння поживних речовин. Так, збільшення в раціонах свиней на відгодівлі клітковини в середньому з 7 до 12% від сухої речовини, знижує середньодобову прирости на 15-22%, підвищує затрати корму на 1 кг приросту живої маси на 7,5-14% а собівартість 1 ц приросту на 11-21%. Тому клітковини в раціонах молодняки свиней повинно бути 4-6%, а в дорослих – 6-10% від сухої речовини.

Використання поживних речовин раціону в значній мірі залежить від кількості в ньому жиру і жирних кислот. Так, при відсутності цілого ряду насичених жирних кислот, які погано утворюються в організмі свиней, знижується інтенсивність росту тварин. Особливо це помітно при згодовуванні комбікормів без добавок тваринного походження з соковитими кормами, які містять у сухій речовині 1-1,5% жиру. Навпаки, при додаванні до комбікорму кукурудзяної дерті з вмістом жиру 4-5% або відходів м'ясної чи рибної промисловості, значно підвищується середньодобова прирости свиней.

Для нормального протікання обмінних процесів в організмі свиней велике значення має набір макро- і мікроелементів в раціонах. Основними з макроелементів є кальцій і фосфор, їх вміст у золі тіла тварин становить близько 70%. Співвідношення кальцію до фосфору в раціонах для свиней є 2:1. Обов'язково у мінеральних добавках до комбікормів

повинні бути присутні також калій, натрій і магній. Найкращими постачальниками раціонів цими макроелементами є крейда, вапняки, а також синтетичні і природні фосфорнокислі солі натрію і кальцію. З мікроелементів найважливішими для свиней є мідь, цинк, марганець, кобальт і йод.

Амброзія полинолиста та заходи боротьби із поширенням

Богдан Строгуш, заступник начальника управління, начальник відділу карантину рослин Головного управління Держпродспоживслужби у Львівській області

Серед завдань покладених на Управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби у Львівській області, відповідно до Закону України "Про карантин рослин" є здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням карантинного режиму і проведенням заходів по локалізації, та ліквідації вогнищ регульованого шкідливого організму амброзії полинолистості – *Ambrosia artemisiifolia* L. Амброзія полинолиста у Львівській області поширена в 17 районах, 62 населених пунктах, 41 господарстві на площі 197,0892 га в основному на узбіччях автомобільних та залізничних доріг. Мігруючи з узбічч автомобільних доріг на краї полів, карантинні бур'яни витісняють місцеві види й культурні рослини та загрожують подальшим вторгненням на поля. На полях, що засмічуються амброзією, погіршується якість польових робіт, особливо під час оранки і збирання урожаю. Внаслідок високої забур'яненості карантинних бур'яном та надмірного висушування ґрунту, урожай сільськогосподарських культур знищується повністю, урожай з таких полів навіть не збирають. За середньої забур'яненості урожай соняшнику знижується на 40 %, кукурудзи – 35 %. Амброзія полинолиста *Ambrosia artemisiifolia* L пізня яра однорічна однодомна трав'яниста рослина. За сприятливих умов амброзія досягає 2-ох метрів висоти, щільність сходів може досягти до 5-7 тис. шт. а фітомаса до 10 тонн на гектар.

Амброзія полинолиста наносить великої шкоди не лише сільському господарству, але і здоров'ю людини. Квітковий пилок амброзії шкідливий для людини. В період цвітіння, з середини липня до настання осінніх заморозків, серед населення спостерігається алергічне захворювання амброзійний поліноз. Пилок амброзії, потрапляючи у ніс, бронхи викликає слизотечу, порушує зір, підвищує температуру тіла, проходить різке запалення слизових оболонок верхніх дихальних шляхів, що призводить до

приступів бронхіальної астми. Хвороба протікає у вигляді різко вираженого алергічного риніту, кон'юнктивіту, бронхіальної астми, мігрені, кропивниці та супроводжується значним знесиленням організму. Лікування алергії, спричиненої пилом амброзії, тривале й важке.

Заходи боротьби:

Внутрішньогосподарські заходи.

1.Призначення у підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності, діяльність яких пов'язана із виробництвом, заготівлею, вивезенням, ввезенням, транспортуванням, зберіганням, переробкою, реалізацією та використанням об'єктів регулювання шкідливих відповідалних за своєчасне проведення заходів з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів із закріпленням за ними відповідної території та занесенням цих об'єктів до посадових інструкцій.

2.Проведення навчання відповідальних і безпосередньо виконавчих робіт з локалізації та ліквідації амброзії полинолистості на території поширення, із залученням спеціалістів Управління фітосанітарної безпеки, та фахівців науково-дослідних установ.

3.Складання за результатами моніторингу відомостей або карт забур'янення кожного окремого поля, сівозмінні або земельної ділянки для розробки на їх основі фітосанітарних заходів з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів.

Фітосанітарні заходи з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів в посівах сільськогосподарських культур.

Система запобіжних заходів.

1.Створення оптимальних умов для росту і розвитку культурних рослин.

2.Суворе дотримання фітосанітарних заходів, що застосовуються у карантинній зоні. На засмічених амброзією полях доцільно висівати насамперед культури суцільного посіву, що формують густу листостеблову масу (озимі:пшениця, жито, ячмінь), збільшуючи норму висіву на 10-15%. Небажано розміщувати на сильно засмічених амброзією полях кукурудзу, буряки, соняшник, овочеві культури, що дуже пригнічуються цим бур'яном.

3. Категорична заборона:

- висіву засміченого карантинними бур'янами насіння сільськогосподарських культур;
- використання ділянок у карантинних зонах для отримання садивного матеріалу культурних та природних рослин;
- проводити міжгосподарський обмін засміченого садивного матеріалу;
- використовувати для посіву насіння з полів тих підприємств, де виявлені вогнища карантинних бур'янів, а також із засмічених партій без проведення додаткового очищення;

-зберігати зерно, засмічене насінням карантинних бур'янів, спільно з незасміченими партіями;

-вивозити засмічену продукцію (сіно, солом, полову, зерно і зерновідходи) за межі вогнища карантинного організму без карантинного сертифіката;

-використовувати на корм тваринам зерновідходи, які містять насіння карантинних бур'янів, без запарювання або розмелювання до часток розміром не більше 1 мм;

-використовувати мішкотару, транспортні засоби, інвентар, склади з-під засміченого зерна без механічної обробки;

-залишати на узбіччях доріг, на оброблюваних землях, навколо посівів, багаторічних насаджень та інших місць вогнища карантинних бур'янів;

-пропускати воду каналами, засміченими карантинними бур'янами, без використання необхідних спеціальних відстійників для відловлювання насіння бур'янів;

-використовувати ґрунт з-під карантинних ділянок для набивання парників;

- вивозити на поля неперепрілі органічні добрива, одержані при виробництві кормів та підстилки, засмічених карантинними бур'янами. Зберігання підстилкового гною має супроводжуватися його обробкою гербіцидними засобами;

4. Очищення насіння сільськогосподарських культур, засміченого амброзією полинолистостю відразу після його збирання. Насіння амброзії за його підвищеною парусністю та незначною масою (вага 1000 сім'янок 1,5-2,0 г), і розмірами (довжина 1,5-2,25 мм, ширина 5-1,5 мм) відокремлюється від більшості культур достатньо легко потоком повітря на вітросеїтних зерноочисних машинах: за товщиною – на решетах в видовженими отворами, за шириною – на решетах з округлими або квадратними отворами і довжиною – на трієрах, а за питомою масою – з допомогою сортувальних машин. Істотно знижує надходження на поля насіння бур'янів однофазний (прямий) спосіб збирання зернових культур. Комбайни при цьому слід герметизувати уловлювачами насіння бур'янів.

Агротехнічні заходи.

1. Дотримання чергування культур в сівозмінах: -повернення культур на попереднє у сівозміні місце не раніше ніж передбачено ротацією, особливо тих, які найбільш схильні до забур'яненості амброзією полинолистостю-кукурудзи, та соняшнику;- проведення сівки ранніх ярих зернових якомога раніше для отримання дружніх сходів, які будуть значно випереджати у розвитку амброзію і краще її пригнічувати;- проведення сівки кукурудзи в кінці оптимальних строків для більш ефективного використання передпосівного періоду шляхом знищення карантинного бур'яну прийомами обробки ґрунту.

Попередники, які дозволяють ефективно зменшувати рівень присутності або біологічно пригнічувати амброзію:

- чистий пар;
- зайнятий пар-ви́ко-ві́сяна суміш після внесення органічних добрив повністю пригнічує амброзію полинолисту, не дозволяючи розцвітати та

ПОРАДИ ФАХІВЦЯ

утворювати до збирання життєздатне насіння;

- озима пшениця, розміщена по чистому пару або зайнятому, з внесенням оптимальних норм добрив.

На засмічених амброзією полинолистостю полях не можна розміщувати культури, що досягають одночасно з нею (насінники цукрових буряків, конопель, люцерни, суданської трави), оскільки насіння цих культур важко відокремлюється від насіння амброзії.

2.Основний і передпосівний обробіток ґрунту.

Система основного обробітку ґрунту для знищення карантинного бур'яну в посівах сільськогосподарських культур включає:

Оранку, диференційовану по глибині в залежності від культур. Безвідвальне розпушення і особливо, поверхневий обробіток викликають зростання рівня забур'яненості. Після стерньових попередників необхідним є проведення лущення в післязбиральний період. Лущення необхідно проводити на глибину не менше 8-10 см у двох напрямках. Подальший обробіток ґрунту повинен вестись по типу полішеного зябу. Повторний обробіток проводять після масової появи нових рослин бур'янів. Повторне розпушення ґрунту може бути замінено внесенням гербіцидів. Система підготовки ґрунту під посів озимих культур має бути спрямована в першу чергу на збереження вологи в достатній кількості для отримання дружніх сходів озимини.

3. Система післяпосівного обробітку ґрунту включає:

- в посівах озимої пшениці і ярих культур проведення їх весняного боронування впоперек у фазі повного кущення;

- в посівах цукрових буряків, знищення бур'янів проводять боронуванням посіву легкими боронами, букетуванням та виконанням міжрядних розпушень та застосування проти бур'янів високоефективних гербіцидів;

-коткування ґрунту після сівки сої кількостю-шпоровими котками та проведення до сходоного і після сходоного боронування легкими і середніми боронами уперек рядків;

- в посівах кукурудзи перше до сходоного боронування проводять проводять через 3-5 днів після сівки;

В подальшому карантинні бур'яни на попереднє у сівозміні місце не раніше ніж передбачено ротацією, особливо тих, які найбільш схильні до забур'яненості амброзією полинолистостю-кукурудзи, та соняшнику;- проведення сівки ранніх ярих зернових якомога раніше для отримання дружніх сходів, які будуть значно випереджати у розвитку амброзію і краще її пригнічувати;- проведення сівки кукурудзи в кінці оптимальних строків для більш ефективного використання передпосівного періоду шляхом знищення карантинного бур'яну прийомами обробки ґрунту.

4. Система застосування гербіцидів, яка передбачає внесення ґрунтових гербіцидів у ґрунт під передпосівний обробіток, а також обробку рослин в період вегетації гербіцидами післясходової дії.

Результат від застосування гербіцидів отримується за умов правильного визначення і врахування наступних факторів:

- відповідність фітотоксичному спектру дії препарату реальному, або прогнозованому видовому складу наявних бур'янів;
- дотримання технології внесення препарату;
- врахування ґрунтово-кліматичних умов та визначених фаз розвитку культури бурянів.

Амброзія полинолиста найбільш чутлива до дії гербіцидів у фазі 2-4

Продовження статті на ст 5.

ПОРАДИ ФАХІВЦЯ

листіків. При обприскуванні у фазу бутонізації амброзії дози гербіцидів встановлюють по верхній межі рекомендаційного.

Фітосанітарні заходи з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів на необроблюваних землях, та землях несільськогосподарського призначення.

На необроблюваних землях сільськогосподарського призначення проводять комплекс хімічних, механічних, агротехнічних та фітоценотичних заходів, або будь-яку їх комбінацію.

Землі в населених пунктах біля житлової забудови, громадських споруд, стадіонів, спортивних та дитячих майданчиків і парків, біля господарських і промислових будівель звільняються від карантинних бур'янів виключно комплексним застосуванням заходів механічного знищення, механічного обробітку ґрунту та методом фітоценотичного контролю.

Фітоценотичний контроль можливий у кількох варіантах:

- створення штучних фітоценозів із багаторічних трав або суцільного травостою із однорічників, здатних пригнічувати вогнища карантинних бур'янів;

- скошування амброзії полинолистості перед цвітінням;

Амброзія полинолиста поки що не поширена повсюдно у Львівській області, а в основному на узбіччях автомобільних доріг, залізничних доріг та залізничних станціях. Звідси карантинні бур'яни мігрують на закрайки полів, витісняючи місцеві види й культурні рослини та загрожуючи подальшим вторгненням на поля. Фітоценотичний контроль дає змогу практично обмежити поширення, пригнічуючи карантинні бур'яни в першій же рік вегетації. Він дешевий, оперативний, а тому дуже цінний в захисті полів від злісних карантинних бур'янів.

На землях, де обмежені або відсутні можливості застосування вищезазначених заходів по вегетуючих карантинних бур'янах проводять обприскування штанговими або ранцевими обприскувачами гербіцидами відповідно до Переліку пестицидів і агрохімікатів дозволених до використання в Україні.

Фітосанітарні заходи з локалізації та ліквідації регульованих шкідливих організмів при огляді партій об'єктів регулювання, та проведенні обстежень.

1. Ввезення об'єктів регулювання з карантинних зон інших областей України проводиться лише при наявності карантинних сертифікатів.

2. Дотримання вимог, передбачених у карантинному сертифікаті.

3. Фітосанітарний контроль за ввезенням насінневого матеріалу з-за кордону, та з карантинних зон інших областей України (огляд, фітосанітарна експертиза.)

4.У випадку виявлення регульованих шкідливих організмів життєво карантинних заходів, зокрема: повернення, очистка, знищення.

5. Обстеження в період вегетації. У разі виявлення карантинних бур'янів – запровадження карантинного режиму, з метою проведення заходів з локалізації та ліквідації карантинних бур'янів.

Щодо ввезення насіння та садивного матеріалу на митну територію України

Богдан Строгуш, заступник начальника управління, начальник відділу карантину рослин Головного управління Держпродспоживслужби у Львівській області

З метою виконання статті 10 Закону України «Про карантин рослин», статті 20 Закону України «Про насіння і садивний матеріал», статті 29 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин», Закону України від 06 вересня 2018 р. № 2530-VIII «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України» та у зв'язку з набуттям чинності постанови Кабінету Міністрів України від 24.10.2018 р. № 960 «Деякі питання проведення заходів офіційного контролю товарів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту)» Держпродспоживслужба інформує:

1. У разі ввезення на територію України насіння і садивного матеріалу за умов належності його до сорту, занесеного до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, вантаж супроводжується наступними документами:

- сертифікатом країни-експортера (приклад наведено у додатку 1), що засвідчує якість насіння та/або садивного матеріалу. Перелік європейських агентств із сертифікації насіння, які видають сертифікати країни – експортера знаходиться на офіційному сайті Європейської асоціації агентств із сертифікації насіння на інтернет-ресурсі: www.escaa.org

- або сертифікатом ISTA та сертифікатом ОЕСР (приклади наведені у додатках 2, 3) у випадку, якщо культура відноситься до схем сортової сертифікації до яких приєдналась Україна (відповідно до Рішення Секретаріату ОЕСР), а саме – насіння цукрових та кормових буряків, насіння хрестоцвітних та інших олійних і прядивних видів, насіння кукурудзи та сорго, насіння зернових культур.

Перелік сортів рослин ОЕСР знаходиться на офіційному сайті Організації економічного співробітництва та розвитку: www.oecd.org/topics-Agriculture-and-fisheries-Standards-for-seeds,tractors,forest,fruitandvegetables-Seeds-List-of-Varieties-eligible-for-seed-certification-List-of-Varieties-eligible-for-seed-certification-PDF-version-and-electronic-database-The-current-list-can-be-found-on-the-electronic-database-of-the-List-of-Varieties.

Сертифікат країни – експортера, сертифікат ISTA та сертифікат ОЕСР видаються на окремі партії насіння і садивного матеріалу без терміну дії.

2. Якщо сорти рослин не занесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, та до Переліку сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), таке насіння ввозиться на підставі підтвердження Держпрод-

споживслужби на ввезення в Україну та вивезення з України зразків насіння і садивного матеріалу, не внесенного до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, та/або до Переліку сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку, (далі – підтвердження), за формою згідно з додатком 1 Порядку видачі або відмови у видачі, переоформлення, видачі дублікатів, анулювання підтвердження на ввезення в Україну та вивезення з України зразків насіння і садивного матеріалу, не внесенного до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, та/або до Переліку сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку, для селекційних, дослідних робіт і експонування, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 р. № 691.

Державний реєстр сортів рослин України знаходиться на офіційному сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України .

Підтвердження діє з дня його видачі до дня фактичного ввезення в Україну погодженого обсягу насіння або садивного матеріалу, але не більше одного року. Якщо термін дії підтвердження закінчився – насіння не може бути ввезене в Україну.

3. З метою внесення сорту до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, насіння та садивний матеріал ввозиться на підставі підтвердження Компетентного органу (Мінагрополітики) (повідомлення про прийняття заявки до розгляду та ввезення дослідних зразків сортів для цілей експертизи заявки), за формою згідно з додатком 1 Інструкції щодо забезпечення дослідними зразками експертизи заявки на сорт рослин, яка затверджена наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26.10.2017 р. № 576 «Про затвердження Інструкції щодо забезпечення дослідними зразками експертизи заявки на сорт рослин».

4. В разі, якщо сорт не занесений до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, але занесений до Переліку сортів рослин ОЕСР, тих сільськогосподарських рослин, до схем сортової сертифікації яких приєдналась Україна, насіння ввозиться на підставі погодження Держпродспоживслужби за формою згідно з додатком 2 Порядку ввезення на територію України та вивезення за її межі насіння і садивного матеріалу сорту, не внесенного до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, але внесенного до Переліку сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку, тих сільськогосподарських рослин, до схем сортової сертифікації яких приєдналась Україна, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2016 р. № 762.

Порядок проведення перевірки сертифікатів та підтверджень у разі ввезення та/або вивезення насіння і садивного матеріалу, зразків насіння і садивного матеріалу, дослідних зразків сортів державним фітосанітарним інспектором під час здійснення фітосанітарного контролю затверджено постановою Кабінету міністрів України від 08.05.2019 р. № 383.

25 червня у Львові відкрили перший в Україні регіональний офіс Національного центру розвитку агрофінансування

25 червня у м. Львові відбулося урочисте відкриття першого регіонального відділення Громадської спілки «Національний Центр Розвитку Агрофінансування», яка була створена за ініціативи фермерських господарств та фінансових установ.

Учасники заходу привітали генерального директора спілки Людмила Тимошенко, керівник групи, «Проект технічної допомоги в підтримці агропродовольчого кредитування ЄІВ в Україні» Дон Ван Атта, спеціаліст з розвитку аграрних ринків Проекту USAID «Підтримка аграрної і сільськогосподарської розвитку» Олександр Осовець, директор регіонального відділення Роман Розмус, заступник директора департаменту АПК Львівської ОДА Павло Дигдало, Президент НАСДСУ Іван Паньків, керівник Львівського відділення АФЗУ Ярослав Кардаш, генеральний директор кредитної спілки «Анісія» Володимир Сидоровський, представники банків, керівники фермерських господарств та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Як зазначила генеральний директор спілки Людмила Тимошенко, основною метою ГС «Національний Центр Розвитку Агрофінансування» є покращення доступу до фінансування малих та середніх агропродовольчих шляхом забезпечення їх інформацією щодо напрямів державної фінансової підтримки, фінансових продуктів від банків, кредитних спілок, постачальників матеріальних ресурсів, техніки та обладнання, покупців сільськогосподарської продукції, грантів та інвестицій. Консультанти Центру надаватимуть допомогу в підготовці пакету документів, подачі онлайн заявок на отримання субсидій, компенсацій, банківського та іншого фінансування, а також в моніторингу статусу їх виконання через електронний Кабінет Аграрія.

Для ефективного розвитку агропродовольчих та підвищення їх прозорості в приміщенні ГС «Національний Центр Розвитку Агрофінансування» на постійній основі будуть проводитись навчання по онлайн програмах Agri: Бухгалтерський облік для агропродовольчих, Agri:Бізнес план, Agri: Управління фермерським господарством та партнерські заходи з питань підвищення фінансової грамотності та покращення доступу до фінансування. До кінця року регіональні відділення громадської спілки «Національний Центр Розвитку Агрофінансування», будуть відкриті у всіх обласних центрах України.

Р.С. Львівська Аграрна палата разом з Асамблеєю Аграрних палат України має намір підписати меморандум про співпрацю з ГС «Національний Центр Розвитку Агрофінансування».

Автор: Ігор Вуйцик (Львівська Аграрна палата)

Початок статті на ст. 1.

надає право на отримання кредитів 20 фермерським господарствам в сумі 6,8 млн.грн;

«З суб'єктам господарювання відшкодовано вартість 49 одиниць сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва на суму 3,4 млн.грн. На підтримку аграріїв у 2019 році з обласного бюджету виділено 20,6 млн.грн., які спрямовано на реалізацію заходів Комплексної програми підтримки та розвитку агропромислового виробництва у Львівській області на 2016-2020 роки.

За I півріччя 2019 року заходи програми виконано на суму 8,9 млн.грн., з них профінансовано – 6,5 млн.грн. Здешевлено виробникам 25,4 млн.грн. кредитних коштів, залучених в банківських установах та кредитних спілках. Вперше розпочато відшкодування відсотків за договорами лізингу. Надано пільгові кредити на реалізацію 21 бізнес-проекту з розвитку чи започаткування малого аграрного бізнесу. Кошти інвестовано в облаштування та модернізацію виробничих потужностей 10 господарств, придбання 10 одиниць сільськогосподарської техніки та обладнання, племінних тварин та посадкового матеріалу. В рамках реалізації цих проектів плануються створити понад 40 робочих місць.

У Львівській області здійснюють діяльність 40 сільськогосподарських кооперативів, в тому числі 3 новостворених у 2019 році СОК «Прикарпатська органік» (плодово-овочевий) м. Львів, СОК «Файні сусіди» (молочарський) Старосамбірський району, СОК «Борусівський» (плодово-ягідний) Жидачівського району.

Розпочато реалізацію проекту «Розвиток сільського підприємництва та інфраструктури агротуристичного кластера «ГорбоГори». Реалізація Проекту планується протягом двох років. Загальна вартість проекту – 27,7 млн.грн., в т.ч. 24,9 млн. грн. за рахунок коштів ЄС, та 2,6 млн. грн. – співфінансування.

В результаті реалізації проекту будуть прокладені та промарковані територією сільських рад велосипедні, кінні та пішохідні маршрути активного туризму, ліжна траса; функціонуватиме туристичний інформаційний центр агротуристичного кластера «ГорбоГори», функціонуючі майстер-школа, агросадиба, туристичні кемпінги, що дозволить підтримати та стимулювати розвиток альтернативних форм сільського підприємництва.

На сьогодні створено сайт агротуристичного кластера «ГорбоГори», відібрано 3 земельні ділянки для будівництва інфраструктурних об'єктів; в процесі завершення створення спільного комунального підприємства Солонківської ОТГ та Семенівської сільської ради.

Другий проект, який реалізується в області – це проект «Нові точки зростання

для сталого розвитку гірських територій Львівської». Проект передбачає розвиток сільської кооперації виробників гірських територій, створення молочних та ягідних кооперативів, забійного цеху, розроблення та запуску промо-кампанії з брендунгання продукції цих виробників.

Продовжує роботу Консультативно-дорадчий центр, до роботи якого залучено 55 кваліфікованих фахівців, дорадників та експертів-дорадників, які надали протягом січня-червня 2019 року консультації 250 особам.

Уже вдруге на Львівщині було організовано підготовку 29 дорадників та 42 експертів-дорадників. Підвищення кваліфікації пройшли 4 особи, в тому числі із сусідніх областей.

В області реалізується II фаза проекту «Розвиток молочного бізнесу в Україні» за підтримки уряду Канади. В рамках проекту відкрито лабораторію молока, 44 сімейних молочних ферм, кооперативне об'єднання «Рівноправність». На 2019 роки заплановано будівництво кооперативного заводу з переробки молока потужністю 25 тонн/добу. Сума інвестицій – 1,3 млн. кан. дол.

В цьому році завершується Проект міжнародної фінансової корпорації (IFC) «Впровадження аграрних розписок в Україні», який розпочато у 2018 році з метою покращення доступ до фінансування малих та середніх агровиробників. З початку року 13 господарств додатково залучили понад 263,0 млн.грн. товарно-фінансових ресурсів під реалізацію майбутнього врожаю, або виробленої продукції використовуючи аграрні розписки.

Львівщина стала пілотною областю в реалізації Проекту Світового Банку «Підтримка прозорого управління земельними ресурсами в Україні». Метою проекту є створення передумов для прозорого функціонування ринку сільськогосподарських земель та підвищенні ефективності використання земельних ресурсів пілотної області – Давидівської ОТГ. На сьогодні розроблено карту класифікації Львівської області, розпочато супутниковий моніторинг сільськогосподарських земель та проведено навчання представників органів влади та місцевого самоврядування з користування картами космічного зондування земель.

Уже протягом 2019 року в області проведено ряд заходів аграрного спрямування: XII спеціалізована виставка «АгроТехніка-2019», Міжнародний форум АГРОПОРТ Захід (AGROPORT West), II Молочний форум та ряд інших заходів. Загалом з початку року відбулося понад 60 аграрних подій на яких проведено низку семінарів, круглих столів, конференцій тощо.

З кожним роком зменшується площа необробленої ріллі. Під урожай 2019 року засіяно 693,5 тис. га, в тому числі зернові культури на площі 316,5 тис.га, ріпак – 65,7 тис.га, цукровий буряк – 11,1 тис.га, картопля – 94,2 тис.га, овочі – 36,5 тис.га. Сільгосптоваровиробники додатково залучили у сільськогосподарське виробництво 18,5 тис.га ріллі. Це дозволило збільшити рівень використання ріллі під посівами сільськогосподарських культур з 85% до 87%.

ЛьВІВЩИНА АГРАРНА

Фітосанітарний стан посівів пшениці озимої у Львівській області

Катерина Ячух, кандидат біологічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії захисту рослин, Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

При маршрутних обстеженнях посівів пшениці озимої в господарствах різних форм власності Львівської області виявили такі хвороби: фузаріоз колосу, септоріоз колосу, поодинокі – оливкова пліснява. Фузаріоз колосу – хвороба стає помітною в період наливання зерна або молочної стиглості, коли окремі колоски, частини колоса або цілі незрілі колоски біліють, в той час як здорові залишаються зеленими. Поширеність хвороби в 2019 році залежно від сортів 3-10 %. Слід відмітити, що іноземні сорти більш уражені хворобою. У місцях змикання лусочок утворюється наліт найчастіше рожевого або помаранчевого кольору. Токсини гриба згубні для людини («п'яний хліб») і тварин. Такі посіви треба збирати в першу чергу, ізолювати від іншого зерна. Для запобігання перезараження зерна не допускати його вологість вище 14 %.

Септоріоз колосу – на колоскових лусочках хвороба переходить на зерно. В нашій зоні хвороба проявляється щорічно, поширеність хвороби залежно від сорту 30-40 %, розвиток хвороби – до 10%. Оливкова пліснява – збудник захворювання є неспеціалізованим напівсапрофітним видом, який колонізує ослаблені рослини пшениці в період дозрівання. Хвороба проявляється у вигляді оливково-чорного оксамитового нальоту кондієносців та канідій на колосках. Волога погода сприяє швидкому поширенню хвороби, яка виявлена майже на всіх площах пшениці озимої. Захисні заходи:

- Дотримання сівозміни.
- Використання стійких сортів.
- Протруювання насіннєвого матеріалу (вітавакс 200 ФФ.в.с.к. -3,0 л/т, ранкона І-Мікс.м.е. - 1,0 л/т, сценік.т.к.с. – 1,6 л/т, ламардор Про.т.к.с.-0,6 л/т, вінцит Форте, к.с.- 1,0 л/т, максим Форте.т.к.с.-1,5-2,0 л/т та інші).
- Дотримання оптимальних термінів висіву.
- Обробка вегетуючих рослин пшениці озимої у відповідні фази розвитку рекомендованими фунгіцидами.
- Своєчасне збирання зернових культур.
- Підготовка складів до зберігання зерна (фумігація рекомендованими препаратами).
- Лушення стерні і зяблева оранка після збирання врожаю.

На круглих столах, що охопили вже 18 районів області (заплановано проведення ще 2 круглих столів у Бродівському та Буському районах) обговорювалися питання змін до чинного земельного законодавства, мотивування органів місцевого самоврядування та власників земельних часток паїв до здійснення функцій у сфері державної реєстрації, надання правової допомоги в оформленні правовстановлюючих документів на земельні ділянки та способи захисту майнових прав, оренди (суборенди) землі, консолідації зусиль у здійсненні заходів парламентського та громадянського контролю за додержанням прав, свобод громадян і власників землі та децентралізації у сфері земельних відносин.

ПОДІЇ НА ЛЬВІВЩИНІ

Львівська Аграрна палата ознайомлює власників земельних паїв та агровиробників області із актуальними питаннями земельного законодавства

У травні цього року Львівська Аграрна палата розпочала тематичний проект із проведення циклу круглих столів у районах Львівської області.

Упродовж трьох місяців команда фахівців Львівської Аграрної палати, Головного територіального управління юстиції у Львівській області, Департаменту агропромислового розвитку Львівської ОДА, а також Представник Уповноваженого Верховної Ради з прав людини в Західному регіоні України побували у територіальних громадах восьми районів.

В рамках тематичного проекту його учасникам презентовано спеціалізовану інформаційну брошуру для власників земельних паїв, яку розроблено дорадниками Аграрної палати при консультативній підтримці фахівців Головного територіального управління юстиції у Львівській області, надано роз'яснення чинного законодавства та фахові індивідуальні консультації.

Джерело: www.galexpo.com.ua/agro

територіальній громаді у с. Солонка проведено круглий стіл для власників земельних паїв та агровиробників Пустомитівського району.

вещь), де відбувся круглий стіл на тему: «Роль громадських ініціатив в поширенні позитивного досвіду інформаційно-правового забезпечення громадян». 28 травня Львівська Аграрна палата провела в місті Жидачів регіональний круглий стіл присвячений актуальним питанням земельного законодавства для агровиробників Жидачівського та Миколаївського районів.

4 червня в Солонківській об'єднаній

18 червня в селі Куровичі Золочівського району відбувся круглий стіл для власників земельних паїв та агро-виробників Золочівського та Перемишлянського районів.

20 червня в селі Дмитровичі Мостиського району відбувся круглий стіл для власників земельних паїв та агро-виробників Мостиського та Городецького районів.

заступник начальника Головного територіального управління юстиції області Оксана Куманська – Нор, начальник від-

Продовження статті на ст. 8.

Договори оренди землі від А до Я

1. Момент виникнення речових прав на нерухоме майно за договором оренди землі.

Згідно з частиною п'ятою статті 6 Закону України «Про оренду землі» право оренди земельної ділянки підлягає державній реєстрації відповідно до закону.

3 01 січня 2013 року набрав чинності Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

Підпунктом 6 пункту 2 частини 1 статті 4 цього Закону передбачено, що державній реєстрації відповідно до цього Закону, та виникають з моменту такої реєстрації.

Згідно з пунктом 81-3 Постанови Кабінету Міністрів України № 1127 від 25.12.2015 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», державна реєстрація зміни строку права оренди земельної ділянки, реєстрацію якого проведено до 1 січня 2013 р. відповідно до законодавства, що діяло на момент його набуття, проводиться за умови наявності відповідних відомостей про зареєстровані права в Державному земельному кадастрі.

Державна реєстрація права оренди земельної ділянки, реєстрацію якого не проведено до 1 січня 2013 р. відповідно до законодавства, що діяло на момент його набуття, проводиться за умови відсутності відомостей про зареєстровані інші речові права в Державному земельному кадастрі чи Державному реєстрі прав.

При цьому строк права оренди обчислюється з урахуванням строку дії договору оренди, який починається з моменту його укладення.

2. Якщо термін дії договору оренди землі завершився чи означає це автоматичне припинення його дії? Чи потрібно звертатися до державного реєстратора для припинення його дії?

Норми частини 1 статті 182 Цивільного кодексу України визначають, що право власності та інші речові права на нерухомі речі, обтяження цих прав, їх виникнення, перехід і припинення підлягають державній реєстрації.

Аналогічні вимоги містить законодавство у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень.

Державна реєстрація припинення права оренди здійснюється шляхом внесення відповідних записів до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

У випадку, коли термін дії договору оренди землі завершився до 01 січня 2013 року, державна реєстрація припинення права оренди земельної ділянки у Державному реєстрі прав не проводиться, оскільки орендні правовідносини закінчилися до набрання чинності Закону.

У випадку, коли термін дії договору оренди землі завершився після 01 січня 2013 року, припинення пра-

ва оренди земельної ділянки підлягає державній реєстрації в Державному реєстрі прав.

3. Пролонгація (продовження) договору оренди земельної ділянки: процедура та терміни

Норми статті 33 Закону України «Про оренду землі» передбачають переважне право орендаря перед іншими особами на укладення договору оренди землі на новий строк після закінчення його строку дії. Для цього орендодавець і орендар повинні вчинити ряд дій, що мають юридичне значення.

А. Відповідно до частини 2 цієї статті, орендар, який має намір скористатися переважним правом на укладення договору оренди землі на новий строк, зобов'язаний повідомити про це орендодавця за спливу строку договору оренди землі.

У разі смерті орендодавця до спливу строку дії договору оренди землі орендар, який має намір скористатися переважним правом на укладення договору оренди землі на новий строк, зобов'язаний повідомити про це спадкоємця земельної ділянки протягом місяця з дня, коли йому стало відомо про перехід права власності на земельну ділянку.

В. До листа-повідомлення про поновлення договору оренди землі орендар додає проект додаткової угоди

Н/В. При поновленні договору оренди землі його умови можуть бути змінені за згодою сторін. У разі недосягнення домовленості щодо орендної плати та інших істотних умов договору переважне право орендаря на укладення договору оренди землі припиняється.

С. Орендодавець у місячний термін розглядає надісланий орендарем лист-повідомлення з проектом додаткової угоди, перевіряє його на відповідність вимогам закону, узгоджує з орендарем (за необхідності) істотні умови договору.

Д. За відсутності заперечень, приймає рішення про поновлення договору оренди землі (щодо земель державної та комунальної власності) та укладає з орендарем додаткову угоду про поновлення договору оренди землі.

Н/В. За наявності заперечень орендодавця щодо поновлення договору оренди землі орендарю направляється лист-повідомлення про прийняте орендодавцем рішення.

Реалізація переважного права на поновлення договору оренди землі можлива лише за умови дотримання встановленої частинами 1-5 статті 33 Закону України «Про оренду землі» процедури та наявності волевиявлення сторін.

Частиною 6 статті 33 цього Закону передбачено інший механізм понов-

лення договору оренди землі. Його реалізація можлива за наявності таких умов:

А. Орендар продовжує користуватися земельною ділянкою після закінчення строку договору оренди.

В. Протягом одного місяця після закінчення строку договору відсутній лист-повідомлення орендодавця про заперечення у поновленні договору оренди землі

С. Договір вважається поновленим на той самий строк і на тих самих умовах, які були передбачені договором.

Н/В. Договором оренди земельної ділянки можуть бути встановлені й інші умови його пролонгації (продовження), що не суперечать закону.

4. Орендар добросовісно виконує умови договору оренди землі та не бажає його розривати, однак орендодавець ухиляється від отримання орендної плати за договором. Якії дії орендаря?

Статтею 537 Цивільного кодексу України передбачено право боржника виконати свій обов'язок шляхом внесення належних з нього кредиторів грошей або цінних паперів у депозит нотаріуса, нотаріальної контори в разі:

- 1) відсутності кредитора або уповноваженої ним особи у місці виконання зобов'язання;
- 2) ухилення кредитора або уповноваженої ним особи від прийняття виконання або в разі іншого прострочення з їхнього боку;
- 3) відсутності представника недієздатного кредитора.

Право нотаріуса приймати гроші у депозит встановлено ст. 85 Закону України від 02.09.1993 р. № 3425-XII «Про нотаріат» (далі – Закон № 3425).

У даному випадку, орендар повинен вчинити такі дії:

А. Звернутися до нотаріуса (приватний або державний) за місцем знаходження недобросовісного орендодавця.

В. Подати заяву та внести грошові кошти у депозит.

Н/В. Розмістивши грошові кошти у депозиті нотаріуса, орендар вважається таким, що повністю виконав свої зобов'язання.

С. Нотаріус, який прийняв грошову суму від боржника, повідомляє кредитора про внесення боргу у депозит і на його вимогу видає йому грошові суми.

Д. Видача з депозиту грошових сум здійснюється за заявою, яку подає кредитор-орендодавець.

Н/В. Якщо орендодавець (чи його спадкоємці) три роки не звертається за депозитом – орендар може звернутися до нотаріуса з письмовою вимогою про повернення йому грошових сум. Якщо ні боржник, ні кредитор протягом 3 років не звернуться за поверненням/отриманням коштів – після спливу цього строку сума буде перерахована до Державного бюджету України.

ПОРАДИ ФАХІВЦЯ

Аналогічні дії орендар вчиняє, якщо орендодавець помер, а спадкоємці не оформлюють спадщину та немає управителя майна.

5. Чи може сільська (селищна) рада укласти один договір оренди на декілька земельних ділянок?

Питання форми договору оренди землі регулюється Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового договору оренди землі» від 03 березня 2004 року № 220.

Згідно з пунктом «Предмет договору» Типової форми договору оренди землі, орендодавець надає, а орендар приймає у строкове платне користування земельну ділянку (земельні ділянки).

Зі змісту Типової форми договору оренди землі випливає, що договір оренди може укладатися одночасно на декілька земельних ділянок, які знаходяться у власності одного орендодавця.

6. Додаткова угода до договору оренди земельної ділянки: порядок та форма.

Відповідно до пункту 31 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно» № 1141 від 26.10.2011 року, до державного реєстру прав вносяться такі відомості про інше речове право, похідне від права власності, та суб'єктів такого права:

- 1) про суб'єкта іншого речового права;
- 2) вид речового права;
- 3) строк дії речового права або ознака безстроковості;
- 4) дата (число, місяць та рік) закінчення строку дії речового права (у разі коли інше речове право має строк дії);
- 5) розмір основного зобов'язання (у разі державної реєстрації іпотеки);
- 6) реквізити заставної, відомості про видачу дубліката заставної, анулювання заставної (у разі державної реєстрації іпотеки та у разі коли іпотечним договором передбачено видачу заставної);
- 7) підстава для державної реєстрації іншого речового права.

Цим пунктом передбачено обов'язкові відомості, що заносять при державній реєстрації іншого речового права, похідного від права власності (оренди).

Згідно зі ст. 654 Цивільного кодексу України зміна договору вчиняється в такій самій формі, що й договір, який змінюється, якщо інше не встановлено договором або законом.

Для офіційного підтвердження факту внесення змін (укладення додаткової угоди) до основного договору оренди слід також внести зміни до запису про таке речове право (оренда) у Державному реєстрі прав.

Послідовність дій сторін:

а. звернутись з пропозицію укладення (офертою) до вашого контрагента;

ПОРАДИ ФАХІВЦЯ

б. погодити зміни, які ви хочете внести до договору;

с. укласти додаткову угоду (закріпити підписами/печатками);

д. зареєструвати її в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

7. Чи припиняється дія договору оренди у разі смерті орендодавця?

Перелік підстав припинення договору оренди землі визначені статтею 31 Закону України «Про оренду землі»

Згідно з статтею 1218 Цивільного кодексу України до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. Як слідує зі статті 1216 цього Кодексу спадкуваням є перехід прав та обов'язків від фізичної особи, яка померла, до інших осіб.

Частиною 4 ст. 32 Закону України «Про оренду землі» визначено, що перехід права власності на орендовану земельну ділянку до іншої особи, а також реорганізація юридичної

єстратор, уповноважена особа встановлює особу заявника.

Встановлення особи заявника здійснюється на підставі документа, що посвідчує таку особу, передбаченим Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус».

У разі коли заявником є іноземець, документом, що посвідчує особу такого заявника, є національний, дипломатичний чи службовий паспорт іноземця або інший документ, що посвідчує особу іноземця.

У разі подання заяви уповноваженою на те особою державний реєстратор, уповноважена особа перевіряє обсяг повноважень такої особи на підставі документа, що підтверджує її повноваження діяти від імені іншої особи.

Подання іноземцем заяв у сфері державної реєстрації здійснюється відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав

передбачено законом або цим договором.

На вимогу однієї із сторін договір оренди може бути достроково розірваний за рішенням суду в порядку, встановленому законом.

Такий спосіб розірвання договору оренди реалізується шляхом подання відповідного позову до суду із аргументацією підстав для визнання договору оренди недійсним.

Додатково інформуємо, що за державною реєстрацією розірвання договору оренди землі може звернутися як орендар, так і орендодавець до суб'єкта державної реєстрації або нотаріуса.

10. Власник земельної ділянки бажає добровільно відмовитися від своєї земельної ділянки. Як оформити відмову згідно закону?

Подається особисто заявником або уповноваженою особою шляхом звернення до суб'єкта державної реєстрації або нотаріуса.

Відповідно до пункту 76 Порядку держаної реєстрації речових прав на

особи-орендаря не є підставою для зміни умов або розірвання договору, якщо інше не передбачено договором оренди землі.

У договорі оренди землі може бути передбачено як підставу для припинення договору оренди землі – смерть фізичної особи – орендодавця.

Отже, смерть фізичної особи - орендодавця за загальним правилом не є підставою для припинення договору, оскільки разом із правом власності на земельну ділянку до його спадкоємців переходять права та обов'язки за договором оренди, якщо інше прямо не передбачено в самому договорі.

8. Як особливості подання заяви у сфері державної реєстрації прав від іноземців?

За загальним правилом, державна реєстрація прав проводиться за заявою заявника особисто (або уповноваженою особою) у паперовій формі шляхом звернення до відповідного суб'єкта державної реєстрації прав або нотаріуса.

Згідно з пунктом 9 Порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127 (надалі – Порядок) під час формування та реєстрації заяви державний ре-

не нерухоме майно та їх обтяжень», Порядку держаної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127.

9. Дострокове розірвання договору оренди земельної ділянки: порядок та правові підстави.

Дане питання регулюється статтями 31- 32-1 Закону України «Про оренду землі». Відповідно до частини 3 статті 31 цього Закону, договір оренди землі може бути розірваний за згодою сторін.

Розірвання договору за згодою сторін передбачає такий алгоритм дій: А. Укласти додаткову угоду до договору оренди земельної ділянки, в якій передбачити розірвання договору з певної дати та покладення на одну із сторін обов'язку здійснити державну реєстрацію припинення права оренди землі.

В. Після укладення додаткової угоди до договору оренди земельної ділянки звернутися до суб'єкта державної реєстрації для проведення припинення державної реєстрації права оренди.

Важливо, що розірвання договору оренди землі в односторонньому порядку не допускається, якщо інше не

твердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127.

12. Як зареєструвати право оренди земельної ділянки, що входить до складу спадщини та перебуває в управлінні органу місцевого самоврядування?

Відповідно до статті 30-1 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», рішення органу місцевого самоврядування про передачу в оренду земельної ділянки, що входить до складу спадщини та перебуває в управлінні органу місцевого самоврядування, може прийматися і у разі відсутності державної реєстрації права власності територіальної громади на таку земельну ділянку в Державному реєстрі прав.

Державна реєстрація права оренди земельної ділянки, що входить до складу спадщини та передана в управління, проводиться у спеціальному розділі Державного реєстру прав без державної реєстрації права власності за особою, яка управляє спадщиною, крім випадків, коли право власності на таку земельну ділянку вже зареєстровано у Державному реєстрі прав.

Під час державної реєстрації права власності на таку земельну ділянку за спадкоємцем або територіальною громадою записи про обтяження переносяться до відповідної частини відкритого розділу Державного реєстру прав.

13. Як діяти якщо орендар відмовляється сплачувати орендну плату за договором оренди землі? Якії дії орендодавця?

Відносини, пов'язані з орендою землі, регулюються Земельним кодексом, Цивільним кодексом України, Законом України «Про оренду землі», іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них, а також укладеним між сторонами договором оренди землі.

Стаття 526 Цивільного кодексу України передбачає, що зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та вимог – відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що звичайно ставляться.

У випадку несплати орендної плати орендарем, орендодавець може звернутися до нього з листом-вимогою щодо такої сплати. Однак законом не встановлено такого обов'язку для орендодавця, даний лист слугуватиме підтвердженням факту несплати орендної плати та може використуватися у суді.

Відповідно до статті 35 Закону України «Про оренду землі» спори, пов'язані з орендою землі, вирішуються у судовому порядку. Орендодавець має право безпосередньо звернутися до суду за вирішенням спору, пов'язаного зі несплатою орендної плати.

Якщо умовами договору передбачені санкції за порушення термінів виплати орендної плати, орендодавець має право вимагати їх сплати та стягнення у судовому порядку.

Джерело: Головне територіальне управління юстиції у Львівській області

Привабливі умови кредитування за програмою «Білоруський імпорт»

Львів-НБУ №2 від 05.10.2011

Кредитування за програмою «Білоруський імпорт»

Умови придбання сільськогосподарської техніки/транспорту/обладнання виробництва Республіки Білорусь*

Мета кредиту	придбання сільськогосподарської техніки, транспортних засобів та нового обладнання, вироблених у Республіці Білорусь
Валюта кредиту	гривня
Початковий внесок	від 15 %
Строк кредитування	до 60 місяців
Процентна ставка за кредитом, річних	від 11 %**
Комісія за управління кредитом	0,10 % щомісячно

Переваги кредитування в Укрексімбанку:

- низька вартість кредиту за рахунок компенсації частини розміру процентної ставки Урядом Республіки Білорусь у розмірі 2/3 від облікової ставки НБУ, але не більше 8% річних;
- можливість здешевлення вартості кредиту в разі придбання техніки/обладнання у продавців-партнерів Укрексімбанку;
- можливість відстрочки погашення основного боргу (тіла кредиту) за індивідуальним графіком на строк до 12 місяців;
- широкий перелік продавців та продукції білоруського виробництва, придбання якої кредитується;
- індивідуальні умови обслуговування та повний комплекс сучасних банківських послуг;
- фінансове партнерство від надійного державного Укрексімбанку.

Перелік необхідних документів для позичальника дивіться на сайті eximb.com

* умови, наведені у пропозиції, є орієнтовними

** після отримання компенсації від Уряду Республіки Білорусь у розмірі 2/3 облікової ставки НБУ, але не більше 8% річних

УКРЕКСІМБАНК | eximb.com

м. Львів, пл. Міцкевича, 4; тел. (032) 240-35-12; 0-800-50-44-50

Тарифікація дзвінків згідно з тарифами Вашого оператора

Інформація цілодобово (усі дзвінки по Україні безкоштовні)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ВИДАННЯ:

Музика П.М. – ГО «Львівська Аграрна палата» (голова редколегії);
Стефанишин І.М. – ТзОВ «РСП «Шувар» (заст.голови редколегії); Вуйчик І.М. – ГО «Львівська Аграрна палата»; Паньків І.Я. – БО «Львівська аграрна дорадча служба»; Доманський А.Я. – ГО «Львівська Аграрна палата»; Кушак Г.І. – ГО «Львівська Аграрна палата»; Соломонко Д.О. – Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (видавничий редактор).
Адреса редакції: 79018, м. Львів, вул. Залізнична, 16, 2-й пов., тел./ф.: +38 (032) 294-84-03, +38 (032) 294-84-02, (067) 803-60-32,
e-mail: lvivagri@gmail.com; www.agrochamber.lviv.ua

Друк: ТзОВ «Видавничий дім «Молода Галичина»
Тираж 2000.
Відповідальний за випуск: Вуйчик І.М.
Свідоцтво про реєстрацію: ЛВ 1216/470
Розповсюджується безкоштовно.
Видається при фінансовій підтримці Львівської обласної ради та Львівської обласної державної адміністрації
Періодичність видання: один раз в місяць